

Maarif Modeli erevesinde

Hayat Bilgisi Öğretimi

Editör: Cihat YAŞAROĞLU

Editör: Prof. Dr. Cihat YAŞAROĞLU

**Maarif Modeli Çerçevesinde
HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİMİ**

ISBN 978-625-5704-58-0

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Ekim 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Hayat bilgisi dersi, ilköğretimin ilk üç sınıfında okutulan, öğrencilerin hem kendilerini hem de sosyal ve fiziksel çevrelerini tanımalarını sağlayan, ileriki yıllarda karşılaşacakları pekçok dersin de temeli olan bir derstir. İyi yapılandırılmış bir hayat bilgisi dersi, öğrencilerin bireysel gelişimlerine katkı sağladığı gibi sosyal ve toplumsal gelişimine de katkı sunar ve fiziksel çevreye karşı sorumluluklarının farkında olmalarına olanak tanır. Elinizdeki bu kitap da sınıf öğretmeni adayları ve sınıf öğretmenleri için hayat bilgisi dersinin kapsamı ve işlenişinin anlaşılmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır. Eserde bir yandan kuramsal temeller dikkate alınırken diğer yandan uygulama örneklerine de yer verilmiştir. Her dersin kendi öğretim programına dayalı olarak işlendiği gibi bu ders te Maarif Modeli çerçevesinde geliştirilen hayat bilgisi programının daha iyi anlaşılması adına kaleme alındı. Kitabın, programın daha iyi anlaşılması ve hayat bilgisi dersine yansımalarının belirlenmesine yardımcı olacağını umuyorum.

Her kitap çalışmasında olduğu gibi bu kitap çalışmasında da sınıf eğitimi, hayat bilgisi ve sosyal bilgiler alanlarında çalışan hocalarımız bizlere güçlü kalemleleriyle destek sundular. Bölüm yazarı hocalarımızın desteği olmadan kısa sürede bu çalışma ortaya çıkmayabilirdi. Katkı sunan ve çalışmanın birinci derecede sahibi olan bölüm yazarlarına teşekkürü bir borç bilirim. Kitabın basımı aşamasında bize destek sunan Sunay Karadağ'a da ayrıca teşekkür ederim.

Bu çalışmanın tamamlanması aşamasında bilgisayar başına geçerek çalıştığımız her bir anı kendi zamanlarından ödünç aldığım eşim ve çocuklarıma da bana çalışma fırsatı sundukları için sevgi ve muhabbetlerimi sunarım.

Elinizdeki eserin, lisansta hayat bilgisi dersini alan başta İnönü Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği öğrencileri olmak üzere tüm sınıf öğretmeni adaylarına, lisansüstü öğrencilerine ve tüm sınıf öğretmenlerimizle katkı sunması dileğiyle...

Prof. Dr. Cihat YAŞAROĞLU

Ekim 2025

Malatya

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Cihat YAŞAROĞLU

1. Bölüm: Hayat Bilgisi Dersi ve Gelişimi

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali ER, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4416-4421

2. Bölüm: Hayat Bilgisi Dersinin Amaç, Kapsam ve İçeriği

Dr. Öğr. Üyesi Fehmi DEMİR, Siirt Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4111-0700

3. Bölüm: Hayat Bilgisi Dersi Öğrenme Alanları

Prof. Dr. Mehmet TURAN, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6963-4827
Arş. Gör. Zeynel Abidin EMİR, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-0586-2967

4. Bölüm: Hayat Bilgisi Dersinde Eğilimler

Prof. Dr. Zihni MEREY, Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1510-561X
Şayla YILDIRIM, İnönü Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5993-8605

5. Bölüm: Hayat Bilgisi Programında Fen Bilimleri Alan Becerileri

Dr. Hilal UĞRAŞ, Fırat Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9409-7709

6. Bölüm: Sosyal Bilimler Alan Becerileri Ekseninde 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının İncelenmesi

Dr. Öğr. Üyesi Hamide KILIÇ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4034-1948

7. Bölüm: EDE Modeli ve Hayat Bilgisi Dersi

Prof. Dr. Cihat YAŞAROĞLU, İnönü Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9574-1789
İsmail KÖSE, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0009-0002-8446-5456

8. Bölüm: Hayat Bilgisi Öğretiminde Sistem Düşüncesi ve Okuryazarlık Becerileri

Doç. Dr. Ferat YILMAZ, Dicle Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4947-5416

9. Bölüm: Hayat Bilgisi Dersi ve Okuryazarlık Becerileri

Doç. Dr. Başak KASA AYTEN, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5926-3380

Dr. Melek ÇINAR

ORCID No: 0000-0002-2997-0030

10. Bölüm: Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde Planlama: Öğrenme-Öğretme Yaşantıları

Doç. Dr. Zeynep KILIÇ, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5756-3782

Doç. Dr. Ebru UZUNKOL, Sakarya Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1897-137X

11. Bölüm: Hayat Bilgisi Dersinde Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Doç. Dr. Eyüp BOZKURT, Fırat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8009-3478

Arş. Gör. Deniz KILIÇ, Kastamonu Üniversitesi

ORCID No: 0009-0008-0026-0861

Arş. Gör. Oğuzhan TOKER, Fırat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9538-2472

12. Bölüm: Hayat Bilgisi Dersinde Öğrenme Kanıtları ve Ölçme ve Değerlendirme

Doç. Dr. Yalçın KARALI, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8977-5034

Sedat ADIGÜZEL, Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0002-8866-2919

13. Bölüm: Okul Temelli Planlama ile Okul Dışı Etkinlikler

Doç. Dr. Hamdi KARAKAŞ, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9209-4128

14. Bölüm: Hayat Bilgisi Ders Planı: Nedir, Nasıl Olmalı, Nasıl Uygulanmalıdır?

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin BÜYÜKŞAHİN, Bartın Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5771-2063

Bilim Uzmanı Demet ÖZKOÇAK, Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0009-0000-8751-8184

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	iv

1. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ DERSİ VE GELİŞİMİ

Giriş	1
Hayat Bilgisi Dersinin Tanımı ve Kapsamı	2
Hayat Bilgisi Dersinin Cumhuriyetten Günümüze Tarihsel Gelişimi.....	4
1924 İlk Mekteplerin Programı ve Hayat Bilgisi	5
1926 İlk Mekteplerin Müfredat Programı	5
1936 İlkokul Programı	6
1948 İlkokul Programı	7
1968 İlkokul Programı	7
1998 İlkokul Programı	8
2005 İlkokul Programı	8
2015 Hayat Bilgisi Programı	9
2017 Hayat Bilgisi Programı	9
2018 İlkokul Programı	9
2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programı	10
Farklı Ülkelerdeki Hayat Bilgisi veya Benzer Ders Örnekleri	10
Özet	11
Kaynakça.....	12

2. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN AMAÇ, KAPSAM VE İÇERİĞİ

Giriş	14
Hayat Bilgisi Dersinin Amacı	15
1924 İlkokul Müfredatında Hayat Bilgisi Dersinin Amaçları.....	15
1926 Hayat Bilgisi Dersi Programının Amaçları.....	15
1936 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Amaçları.....	17
1948 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Amaçları.....	17
1968 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Amaçları.....	18
1998 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Amaçları.....	21
2005/2009 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının Amaçları	22
2015 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Amaçları.....	23
2017/2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının Amaçları	24
2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Amacı.....	25
Özet	27
Kaynakça.....	28

3. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRENME ALANLARI

Giriş.....	30
1924 Programı Hayat Bilgisi Dersi Yerine Geçen Derslerin Öğrenme Alanları	31
1926 Programı Hayat Bilgisi Dersinin Öğrenme Alanları	33
1936 Programı Hayat Bilgisi Dersinin Öğrenme Alanları	34
1948 Programı Hayat Bilgisi Dersinin Öğrenme Alanları	35
1968 Programı Hayat Bilgisi Dersinin Öğrenme Alanları	37
1998 Programı Hayat Bilgisi Dersinin Öğrenme Alanları	37
2005 ve 2009 Programları Hayat Bilgisi Dersinin Öğrenme Alanları	38
2015 Programı Hayat Bilgisi Dersinin Öğrenme Alanları	40
2017 ve 2018 Programları Hayat Bilgisi Dersinin Öğrenme Alanları	40
2024 Programı Hayat Bilgisi Dersinin Öğrenme Alanları	41
Sonuç.....	51
Kaynakça.....	53

4. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE EĞİLİMLER

Giriş	54
Eğilimler: Tanımlar ve Kuramsal Tartışmalar	55
Eğitimde Eğilimlerin Rolü	59
Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde Eğilimlerin Yer Alma Gerekçeleri	62
Eğilimlerin Sınıflandırılması.....	65
Benlik Eğilimleri.....	66
Sosyal Eğilimler	67
Entelektüel Eğilimler	68
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Eğilimler	70
Eğilimlerin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi	74
Özet	76
Kaynakça.....	77

5. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ PROGRAMINDA FEN BİLİMLERİ ALAN BECERİLERİ

Giriş.....	79
Fen Bilimleri Alan Becerilerinin Tanımı.....	81
2024 Programında Fen Bilimleri Alan Becerileri.....	82
Fen Bilimleri Alan Becerileri (FBAB).....	83
Fen Bilimleri Alan Becerilerinin Önemi	85
HBDÖP'de Fen Bilimleri Alan Becerilerinin Yeri.....	86
Kaynakça	94

6. BÖLÜM

SOSYAL BİLİMLER ALAN BECERİLERİ EKSENİNDE 2024 HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ İNCELENMESİ

GİRİŞ	96
Beceri Örgüsü Temelli Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli.....	97
Sosyal Bilimler Alan Becerileri (SBAB) ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (HBDÖP).....	98
2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında (HBDÖP) Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma Becerisinin Kullanımı.....	100
2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Sosyal Katılım Becerisinin Kullanımı....	105
2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Mekânsal Düşünme Becerisinin Kullanımı	110
Sonuç.....	113
Kaynakça.....	114

7. BÖLÜM

EDE MODELİ VE HAYAT BİLGİSİ DERSİ

Giriş.....	115
Değerlerin Tanımı ve Önemi	115
Erdem Değer Eylem Modeli Tanımı ve Önemi.....	116
Erdem Değer Eylem Modelinin Hayat Bilgisi Dersindeki Yansıması	118
Hayat Bilgisi Programı ile Değerlerin İlişkilendirilmesi	120
Birinci Sınıf Hayat Bilgisi Öğrenme Çıktıları ve İlişkili Değerler	120
İkinci Sınıf Hayat Bilgisi Kazanımları ve İlişkili Değerler.....	121
Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Kazanımları ve İlişkili Değerler	121
Sonuç	125
Kaynakça.....	125

8. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE SİSTEM DÜŞÜNCESİ VE OKURYAZARLIK BECERİLERİ

Giriş.....	127
Sistem	129
Sistem Düşüncesi.....	132
Sistem Okuryazarlığı.....	135
Sistem Düşüncesinin Gerekçeleri.....	136
Sistem Düşüncesinin Faydaları	138
Sistem Düşüncesinin Zorlukları.....	141
Sistem Düşüncesinin Bileşen ve Aşamaları	144
Sistem Düşüncesi ve Okuryazarlık Becerileri.....	149
Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde Sistem Düşüncesi ve Okuryazarlık Becerileri	150
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Sistem Düşüncesi ve Okuryazarlık Becerileri.....	155
Özet	158
Kaynakça.....	159

9. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ DERSİ VE OKURYAZARLIK BECERİLERİ

GİRİŞ.....	163
Bilgi Okuryazarlığı.....	165
Dijital Okuryazarlık.....	168
Finansal Okuryazarlık.....	173
Görsel Okuryazarlık.....	176
Kültür Okuryazarlığı.....	182
Vatandaşlık Okuryazarlığı.....	187
Veri Okuryazarlığı.....	191
Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı.....	195
Sanat Okuryazarlığı.....	200
Sonuç.....	205
Kaynakça.....	206

10. BÖLÜM

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİNDE PLANLAMA: ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

GİRİŞ	211
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Yaşantıları	213
Temel Kabuller.....	215
Ön Değerlendirme Süreci	218
Köprü Kurma Süreci	221
Öğrenme- Öğretme Uygulamaları.....	225
Farklılaştırma Süreci	229
Öğretmen Yansıtımları.....	234
Özet	234
Kaynakça.....	235

11. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

GİRİŞ	237
Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılabilecek Öğretim Yaklaşımları.....	238
Sunuş Yoluyla Öğretim Yaklaşımı	238
Buluş Yoluyla Öğretim Yaklaşımı	238
Araştırma-İnceleme Yoluyla Öğretim Yaklaşımı.....	239
Yaşantı Temelli Öğrenme Yaklaşımı	239
Bağlam Temelli Öğrenme Yaklaşımı.....	240
Proje Temelli Öğrenme Yaklaşımı.....	240
Sorgulamaya Dayalı Öğrenme Yaklaşımı.....	241
İş Birlikli Öğrenme Yaklaşımı.....	242
Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri.....	242
Öğretim Yöntemleri	243
Anlatım Yöntemi.....	243

Soru-Cevap Yöntemi	243
Tartışma Yöntemi	243
Örnek Olay Yöntemi	244
Problem Çözme Yöntemi	244
Proje Yöntemi	244
Gösterip Yaptırma Yöntemi	245
Yaratıcı Drama Yöntemi	245
Gezi ve Gözlem Yöntemi	245
Öğretim Teknikleri.....	245
Beyin Fırtınası Tekniği.....	245
Deney Tekniği	246
Karşılıklı Öğretim Tekniği	246
Kart Gösterme Tekniği	246
Kavram Haritası Tekniği.....	246
Konuşma Halkası Tekniği.....	246
Rol Oynama Tekniği	247
Eğitsel Oyun Tekniği.....	247
Altı Şapkalı Düşünme Tekniği.....	247
Ters Yüz Öğrenme Tekniği	247
Çevrimiçi Öğrenme Tekniği	248
RAFT Tekniği	248
Philips 66 Tekniği	248
Kartopu Tekniği	248
İstasyon Tekniği	249
Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılan Yöntem ve Tekniklerin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeliyle İlişkisi.....	249
Öğrenme Çıktılarına Göre Yöntem ve Teknik Önerileri	251
Kaynakça.....	252

12. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE ÖĞRENME KANITLARI VE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Giriş	257
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı.....	259
Ölçme Değerlendirme ve Öğrenme Kanıtları	260
Ölçme ve Değerlendirmede Öğrenme Çıktılarının Önemi.....	262
Ölçme ve Değerlendirmede Geri Bildirim.....	263
Ölçme ve Değerlendirme Sonuçlarının Raporlandırılması	265
Ölçme ve Değerlendirme Sürecinde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar.....	267
Hayat Bilgisi Dersinde Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı	269
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda Öğrenme Kanıtları	270
Biçimlendirici Değerlendirme Etkinlik Örnekleri.....	272
Özet	276
Kaynakça.....	277

13. BÖLÜM

OKUL TEMELLİ PLANLAMA İLE OKUL DIŞI ETKİNLİKLER

Giriş.....	278
Okul Dışı Öğrenme.....	279
Okul Dışı Öğrenme Ortamları ve Hayat Bilgisi Dersi.....	281
Okul Dışı Öğrenme Ortamları	282
Bilim Merkezleri.....	283
Planetaryum (Gökevlere).....	283
Hayvanat Bahçeleri ve Akvaryumlar	283
Doğal Alanlar, Milli Parklar, Bahçeler ve Parklar.....	283
Müzeler ve Ören Yerleri.....	284
Tarihi ve Kültürel Alanlar.....	284
Kütüphaneler.....	285
Devlet Kurumları ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK)	285
Sanayi Kuruluşları	285
Sanatsal ve Kültürel Aktiviteler.....	285
Okul Dışı Etkinliklerinin Okul Temelli Planlanması	286
Özet	287
Kaynakça.....	288

14. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ DERS PLANI: NEDİR, NASIL OLMALI, NASIL UYGULANMALIDIR?

Giriş.....	290
Ek 1: Doğa Hazine Avı Etkinlik Kağıdı	301
Ek 2: Yönümü Buluyorum Çalışma Kağıdı	302
Ek 3: Oryantring Etkinliği Örnek Harita ve Yönerge	303
Editör ve Yazarlar Hakkında	304

1. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ DERSİ VE GELİŞİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali ER, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4416-4421

“Bir kitap ilmi var, bir de hayat ilmi: Merd-i kâmil (olgun insan) ikisine vâkıf olana derim.”

Cenab Şahabeddin

Giriş

21. yüzyıl teknolojik gelişmelerin hızla arttığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünyada yaşanan hızlı gelişmeler toplumun temel unsurlarını etkilemektedir. Küreselleşmenin etkisiyle toplumların sahip oldukları normlar ve değerler bu hızlı gelişmenin etkisi altında güçlü ve baskın kültürlerin değerleri altında yok olmaya başlamışlardır. Bu durum toplumsal kimliğe zarar vermektedir. Becerilerin ve değerlerin evrenselleştiği bu dönemde eğitime duyulan ihtiyaç artmaktadır. Eğitimin genel amaçlarından biri de bireyi yeniliklere hazırlamak ama değerlerinden uzaklaştırmamaktır.

Değerleriyle bütünleşik bireylerin yetişmesinde eğitimin ve dolayısıyla eğitim programlarının önemi büyüktür. Zira toplumun birlikteliğini meydana getiren ve onu oluşturan değerler onun yapı taşıdır. Toplum ancak değerler sistemiyle medeniyetini devam ettirebilmektedir. Değerler sisteminden uzak bireylerin milliyet kimliğinin de sorgulanmaması elde değildir.

Değişim beraberinde birtakım sorunları da meydana getirmektedir. Bu sorunlar arasında bireyin topluma uyum sorunu, çevresinden uzaklaşması ve sosyal yapının tanınmaması gibi sorunlar bulunmaktadır. Bu süreçte birey toplum birlikteliğinin sağlanması ve değişimin meydana getirebileceği sorunlardan bireylerin korunması ve birlikteliğin güçlendirilmesi konusunda hayat bilgisi dersi büyük bir öneme sahiptir. Bu doğrultuda öğrenciler kendi çevrelerini ve kültürlerini tanıyabilecek, uyumla ilgili karşılaşılabilecekleri problemlere karşı çözüm üretebilme becerilerini geliştirebileceklerdir.